

USING ROLE - PLAYING METHODS IN TEACHING GRADE 10 CIVICS EDUCATION IN HIGH SCHOOL

Ngô Thị Lan Anh*, Hoàng Thu Thủy

TNU - University of Education

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	07/6/2021	Teaching by role-playing method is very suitable for social science subjects, including civics education. Using role-playing method in teaching grade 10 civics education is the practice of teachers orienting cognitive activities, educating attitudes, forming and developing students' skills. This orientation is done through designing and organizing activities for learners to role-playing civics education situations. Thereby, learners can express personal opinions, views, and positions; demonstrate attitudes, thoughts and behaviors, and how to deal with situations arising in the subject's practice such as worldview issues, moral education, etc. When using the role-playing method in teaching some specific contents of the 10th grade civics education subject, especially the "ethical citizenship" section, will promote the positivity and creativity of learners, creating the attractiveness of the subject to meet the innovation in teaching today. The article uses the method of analysis - synthesis and comparison to show the advantages of using the role-playing method in teaching 10th grade public education. The research results of the article have theoretical and practical meaning, contributing to innovating teaching methods of 10th grade civics education in our country's high schools today.
Revised:	25/6/2021	
Published:	28/6/2021	
KEYWORDS		
Teaching method		
Role-playing teaching method		
Civics education		
Worldview		
Moral education		

SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP ĐÓNG VAI TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN LỚP 10 Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

Ngô Thị Lan Anh*, Hoàng Thu Thủy

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	07/6/2021	Dạy học bằng phương pháp đóng vai rất thích hợp với các môn khoa học xã hội, trong đó có môn Giáo dục công dân. Sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học Giáo dục công dân lớp 10 là việc giáo viên định hướng hoạt động nhận thức, giáo dục thái độ, hình thành và phát triển kỹ năng của học sinh. Việc định hướng này được thực hiện thông qua hoạt động thiết kế, tổ chức cho người học sắm vai các tình huống Giáo dục công dân. Qua đó, người học có thể thể hiện chính kiến, quan điểm, lập trường cá nhân; thể hiện thái độ, tư tưởng và cách ứng xử, cách giải quyết tình huống nảy sinh trong thực tiễn của môn học như các vấn đề về thế giới quan, về giáo dục đạo đức... Khi sử dụng phương pháp đóng vai vào dạy học một số nội dung cụ thể của môn Giáo dục công dân lớp 10 đặc biệt phần “Công dân với đạo đức” sẽ phát huy được tính tích cực, sáng tạo của người học, tạo ra sự hấp dẫn của môn học đáp ứng được yêu cầu đổi mới trong dạy học hiện nay. Bài báo sử dụng phương pháp phân tích - tổng hợp, so sánh để chỉ ra những ưu thế của việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10. Kết quả nghiên cứu của bài báo mang giá trị lý luận và thực tiễn, góp phần đổi mới phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở các trường trung học phổ thông nước ta hiện nay.
Ngày hoàn thiện:	25/6/2021	
Ngày đăng:	28/6/2021	
TỪ KHÓA		
Phương pháp dạy học		
Phương pháp dạy học đóng vai		
Giáo dục công dân		
Thế giới quan		
Giáo dục đạo đức		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.4603>

* Corresponding author. Email: anhtl@tnue.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Một trong những trọng tâm của đổi mới chương trình và sách giáo khoa giáo dục phổ thông là tập trung vào đổi mới phương pháp dạy học. Định hướng quan trọng trong đổi mới PPDH là thực hiện dạy học dựa vào hoạt động tích cực, chủ động của học sinh với sự tổ chức và hướng dẫn đúng mực của giáo viên. Điều này nhằm phát triển tư duy độc lập, sáng tạo, góp phần hình thành phương pháp và nhu cầu tự học, bồi dưỡng hứng thú học tập, tạo niềm tin và niềm vui trong học tập. Vì vậy, việc vận dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 được xem là một trong những đổi mới của giáo viên về phương pháp dạy học nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học, gắn lí luận với thực tiễn, nâng cao khả năng thực hành cho người học, đáp ứng mục tiêu giáo dục: Học để biết, học để làm, học để chung sống, học để tự khẳng định mình.

Nghiên cứu về vấn đề đổi mới phương pháp dạy học đã được nhiều nhà nghiên cứu đề cập đến, tác giả Nguyễn Danh Nam trong bài “Vận dụng một số lý thuyết dạy học trong đổi mới phương pháp dạy học ở trường phổ thông” [1] đã khẳng định: Phương pháp dạy học là một trong bốn thành tố cơ bản của chương trình giáo dục. Do đó, đổi mới chương trình giáo dục nghĩa là phải đổi mới đồng bộ các thành tố cơ bản đó là mục tiêu, nội dung chương trình, phương pháp hay chiến lược dạy học và hình thức đánh giá kết quả học tập của học sinh. Việc đổi mới phương pháp dạy học, hình thức tổ chức dạy học là điều cần thiết đối với quá trình thực hiện chương trình giáo dục phổ thông ở nước ta hiện nay. Các phương pháp, hình thức tổ chức dạy học tích cực đã và đang được giáo viên vận dụng vào dạy học nói chung và dạy học môn Giáo dục công dân nói riêng như phương pháp thảo luận nhóm [2], phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình [3], phương pháp dạy học hợp tác [4], mô hình lớp học đảo ngược [5]... Việc sử dụng các phương pháp, hình thức tổ chức dạy học này đều đã phát huy được năng lực của người học trong từng đơn vị kiến thức của các môn học cụ thể.

Đối với môn Giáo dục công dân lớp 10, việc sử dụng phương pháp đóng vai là một cách thay đổi đối với giáo viên khi tiến hành giảng dạy các nội dung liên quan vấn đề “công dân với đạo đức” được nêu ra trong chương trình. Khi sử dụng phương pháp dạy học này, giáo viên đã biến những kiến thức vốn khô khan, lạ lẫm của môn học trở nên gần gũi, thân quen, đầy sức sống động, gắn bó giữa thực tiễn xã hội với đời sống cá nhân qua các vai diễn mà chính học sinh là người hóa thân vào. Qua đó, hình thành và phát triển cho học sinh năng lực giải quyết vấn đề, năng lực giao tiếp, năng lực tự điều chỉnh, tự hoàn thiện bản thân theo các yêu cầu của đạo đức xã hội. Chính vì lẽ đó, trong bài viết này tác giả muốn đề cập đến ưu thế của việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường trung học phổ thông (THPT) để khẳng định đây là một trong những phương pháp dạy học tích cực, có hiệu quả mà giáo viên dạy Giáo dục công dân lớp 10 nên sử dụng để đem lại thành công cho mỗi tiết học.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để tìm hiểu về phương pháp đóng vai và việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường THPT, chỉ ra được những ưu thế của việc sử dụng phương pháp này trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10, chúng tôi đã sử dụng nhóm phương pháp nghiên cứu lý thuyết như logic – lịch sử, phân tích – tổng hợp, so sánh... Trên cơ sở kế thừa những công trình đi trước nghiên cứu về phương pháp đóng vai và sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học nói chung, chúng tôi đã tổng hợp, phân tích, so sánh để thấy được: với đặc thù tri thức môn Giáo dục công dân lớp 10 tập trung chủ yếu vào kiến thức triết học và đạo đức, việc sử dụng phương pháp đóng vai sẽ giúp cho giáo viên phát huy được tính sáng tạo của người học; khắc phục tư duy thụ động của người học, rèn luyện các kỹ năng cần thiết cho học sinh như kỹ năng giao tiếp, hợp tác, làm việc nhóm... So với việc sử dụng các phương pháp thảo luận nhóm, nêu vấn đề hay dạy học tình huống thì việc sử dụng phương pháp đóng vai với lợi thế của việc xây dựng kịch bản, hóa thân vào nhân vật sẽ giúp học sinh vừa học, vừa chơi, giờ học trở nên sinh động lý thú, kiến thức vốn khô khan của môn học sẽ trở nên mềm hóa, học sinh dễ tiếp thu và trở nên yêu thích môn học hơn.

Ngoài ra, chúng tôi cũng sử dụng phương pháp điều tra xã hội học và phỏng vấn trực tiếp với các thầy cô dạy môn Giáo dục công dân lớp 10 và học sinh đang học môn học này ở một số trường trung học phổ thông. Với hệ thống câu hỏi mở và đóng xoay quanh nội dung về việc giáo viên có thường xuyên sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10? Việc sử dụng đó có làm cho học sinh cảm thấy hứng thú với môn học Giáo dục công dân lớp 10? Sử dụng phương pháp dạy học đóng vai phát huy được cho học sinh những kỹ năng, năng lực gì? Học sinh có mong muốn giáo viên sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 một cách thường xuyên?... Thông qua kết quả khảo sát đã cho thấy khi giáo viên sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10, học sinh có hứng thú hơn với môn học, kết quả của môn học cao hơn. Giáo viên cũng đã phát huy được sự sáng tạo trong dạy học. Điều này cũng khẳng định tính ưu thế của việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10.

3. Nội dung nghiên cứu

3.1. Một số khái niệm cơ bản

3.1.1. Phương pháp và phương pháp đóng vai

Trong giáo dục có nhiều cách hiểu khác nhau về phương pháp. Theo tiếng Hy Lạp, phương pháp bắt nguồn từ chữ “Methodos” có nghĩa là con đường, cách thức hoạt động nhằm đạt đến mục tiêu nhất định. Theo đó, phương pháp dạy học là con đường để đạt đến mục tiêu dạy học và giáo dục.

Phương pháp dạy học là cách thức hành động của giáo viên và học sinh thực hiện trong quá trình dạy - học. Theo tác giả Đinh Văn Đức và Dương Thị Thúy Nga: phương pháp dạy học là cách thức làm việc của thầy và trò trong sự phối hợp thống nhất dưới sự chỉ đạo của thầy nhằm làm cho trò tự giác, tích cực, tự lực đạt đến mục đích dạy học [6, tr.45]. Quan niệm này cho thấy: phương pháp dạy học là cách thức mà giáo viên sử dụng nhằm thực hiện mục đích trang bị tri thức cho người học, giúp học sinh lĩnh hội tri thức, hình thành kỹ năng nghề nghiệp tương ứng. Theo tác giả Bernd Meier, Nguyễn Văn Cường: phương pháp dạy học là các hình thức, cách thức của việc tổ chức và thực hiện các quá trình dạy và học có mục đích, có kế hoạch [7, tr.97].

Từ phương diện tiếp cận là một phương pháp dạy học, có nhiều quan niệm khác nhau về phương pháp đóng vai. Có tác giả hiểu phương pháp đóng vai chính là hình thức đóng kịch trong tổ chức dạy học. Giáo viên cung cấp kịch bản và đạo diễn, học sinh hành động theo các vai diễn. Qua đó học được cách suy nghĩ, thể hiện thái độ và hành động cũng như các kỹ năng ứng xử khác của nhân vật trong kịch bản. “Đóng vai là một phương pháp dạy học trong đó người học thực hiện những tình huống hành động được mô phỏng (theo các vai) về một chủ đề gắn với thực tiễn, thường mang tính chất trò chơi, trong đó các tình huống cuộc sống, các vấn đề xung đột được thể hiện. Đóng vai nhằm phát triển năng lực hành động thông qua sự trải nghiệm của chính bản thân người học và thông qua thông tin phản hồi từ những người quan sát [7, tr.142]. Như vậy, đóng vai là phương pháp dạy học hướng đến phát triển năng lực người học thông qua vai trò chủ đạo của giáo viên trong hoạt động định hướng, tổ chức quá trình xây dựng kịch bản, tổ chức cho người học sắm vai để thể hiện chính kiến, quan điểm, lập trường cá nhân; thể hiện thái độ, tư tưởng, cách ứng xử, giải quyết tình huống nảy sinh trong thực tiễn, qua đó học sinh tự giác chiếm lĩnh tri thức và hình thành kỹ năng tương ứng.

3.1.2. Sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường trung học phổ thông

Ở trường THPT, Giáo dục công dân là một trong những môn học có ý nghĩa rất quan trọng đối với việc hình thành và phát triển nhân cách học sinh. Môn học này giúp các em phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản, hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học Giáo dục công dân lớp 10 được xem là một trong những đổi mới của giáo viên về mặt phương pháp dạy học để

tham gia vào quá trình hiện đại hóa và đổi mới giáo dục trong bối cảnh hiện nay. Sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân là việc giáo viên tổ chức cho người học sắm vai để thực hành, làm thử một số cách ứng xử nào đó gắn với các tình huống liên quan đến kiến thức môn học Giáo dục công dân lớp 10. Qua đó học sinh thể hiện được chính kiến, quan điểm, lập trường cá nhân; thể hiện thái độ, tư tưởng và cách ứng xử, giải quyết tình huống nảy sinh trong thực tiễn dựa trên các kiến thức mà môn Giáo dục công dân lớp 10 cung cấp.

Trong cấu trúc chương trình, kiến thức của môn Giáo dục công dân lớp 10 gồm 2 phần: “Công dân với thế giới quan khoa học” và “Công dân với đạo đức”. Cho nên, nội dung, lĩnh vực đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 rất phong phú và đa dạng. Đó có thể là những tình huống nảy sinh liên quan đến thế giới quan và phương pháp luận; các tình huống trong lĩnh vực đạo đức gắn với chuẩn mực xã hội, các phẩm chất, yêu cầu của đạo đức cá nhân, của người công dân trong xã hội....

Sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 thực chất là giáo viên định hướng để học sinh xây dựng kịch bản, tập luyện và diễn trước lớp một chủ đề nào đó gắn với nội dung bài học của chương trình Giáo dục công dân lớp 10, qua đó rút ra những nội dung kiến thức và kỹ năng cần thiết cho bản thân người học.

Khi sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 đòi hỏi giáo viên và học sinh, học sinh với học sinh phải gia tăng sự tương tác. Trong đó, giáo viên cần khuyến khích học sinh thâm nhập vào đời sống thực tế, thử đặt mình vào các vị trí khác nhau để giải quyết những tình huống cụ thể của cuộc sống. Qua đó các nội dung diễn xuất, học sinh gắn kết được tri thức của môn học với thực tiễn đời sống, rèn luyện cho mình những kỹ năng cần thiết về giao tiếp, khả năng giải quyết vấn đề, tư duy phản biện...

Sử dụng phương pháp trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 cũng khác với phương pháp diễn kịch. Nếu trong diễn kịch, kịch bản thường có sẵn, quy mô lớn đòi hỏi nhiều người tham gia với yêu cầu nghệ thuật rất cao thì trong dạy học sử dụng phương pháp đóng vai có thể giáo viên không cho trước kịch bản, học sinh phải tự biên soạn kịch bản theo chủ đề, hoặc theo tình huống mà giáo viên đưa ra. Quy mô của vai diễn không lớn, thường được thực hiện trong những tình huống cụ thể, với mục đích chủ yếu giúp học sinh thực hành cách ứng xử, giải quyết vấn đề gắn với nội dung của bài học. Khi sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học nhất là đối với tri thức của môn Giáo dục công dân lớp 10 sẽ làm cho giờ học trở nên sinh động, hấp dẫn, cuốn hút học sinh tham gia vào giờ học một cách hào hứng, sôi nổi. Tuy nhiên, muốn thực hiện tốt được phương pháp dạy học này giáo viên cần phải nắm vững quy trình cũng như có sự chuẩn bị tốt về mặt nội dung của môn học, lựa chọn được những đơn vị kiến thức phù hợp để học sinh xây dựng kịch bản, hóa thân vào các tình huống thực tiễn và có những cách giải quyết trên cơ sở vận dụng tri thức của môn học Giáo dục công dân.

3.2. Nội dung và ưu thế của việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường trung học phổ thông

3.2.1. Nội dung sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường trung học phổ thông

Đối với chương trình Giáo dục công dân lớp 10 ở THPT hiện nay gồm hai phần: “Công dân với thế giới quan khoa học” và “Công dân với đạo đức”. Do đó, giáo viên có thể sử dụng phương pháp dạy học đóng vai ở nhiều đơn vị kiến thức khác nhau gắn với các nội dung và tình huống cụ thể của môn học.

Phần “Công dân với thế giới quan khoa học” chủ yếu tập trung vào kiến thức triết học để làm rõ các khái niệm, phạm trù, quy luật của chủ nghĩa duy vật biện chứng và phép biện chứng duy vật. Nên giáo viên ít sử dụng phương pháp đóng vai. Giáo viên thường sử dụng cho học sinh đóng vai với các nội dung liên quan đến việc vận dụng ý nghĩa, phương pháp luận rút ra từ việc nghiên cứu các quy luật của triết học vào thực tiễn của đời sống. Ví dụ: bài 2 “Thế giới tồn tại khách quan”, giáo viên có thể lựa chọn đơn vị kiến thức: con người có thể nhận thức và cải tạo thế giới khách

quan đề học sinh xây dựng kịch bản dưới dạng một buổi phỏng vấn thực hiện trả lời cho các câu hỏi con người nhận thức được những gì? Con người có cải tạo biến đổi được thế giới khách quan hay không? Trong quá trình cải tạo thế giới khách quan con người cần tuân theo nguyên tắc nào? Hoặc học sinh có thể vào vai một nhân vật để kể lại những quan niệm khác nhau về thế giới quan duy vật và phương pháp luận biện chứng. Đối với những nội dung thường gây tranh luận, thiếu thống nhất ý kiến cần được chuyển hóa dưới dạng kịch bản về buổi tọa đàm để học sinh đóng vai các chủ thể, tham gia luận bàn trực tiếp, thể hiện chính kiến cá nhân, bảo vệ quan điểm đúng đắn.

Đối với những nội dung xuất hiện quan điểm sai trái, xung đột, giáo viên cần tổ chức cho học sinh xây dựng kịch bản hoặc các tình huống và tiến hành sắm vai chính diện và phản diện. Vai chính diện sẽ bảo vệ quan điểm đúng đắn, vai phản diện đại diện cho quan điểm sai trái. Hai tuyến nhân vật này được xây dựng theo hướng đối lập để khắc sâu sự khác biệt giữa quan điểm đúng đắn và quan điểm sai lầm, giúp học sinh biết nhận diện những quan điểm, hành vi sai trái, lệch chuẩn dựa trên kiến thức của môn học. Ở nội dung này, học sinh được dành thời gian chuẩn bị nhưng không được biết trước kịch bản, lời thoại. Sau đó, mỗi nhóm cử một hoặc một số học sinh đại diện nhóm lên trình bày, tranh luận và phản biện. Các học sinh còn lại trong lớp sẽ tham gia vào đánh giá mức độ thú vị, hấp dẫn và tính thuyết phục trong quá trình biện luận của từng nhóm.

Ở phần “Công dân với đạo đức” là những tri thức rất gần gũi với học sinh, liên quan đến giáo dục đạo đức cho người học như: sống hoà nhập với cộng đồng, nhân nghĩa, nghĩa vụ, lương tâm, nhân phẩm, danh dự, trách nhiệm của công dân với việc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, với các vấn đề chung của nhân loại. Các kiến thức này tuy không trừu tượng nhưng lại đòi hỏi sự liên hệ, vận dụng rất cao của người học vào những tình huống thực tế, qua đó hình thành và phát triển ở người học kỹ năng phân tích, đánh giá các quan điểm, các hành vi đạo đức trong đời sống hàng ngày. Cho nên giáo viên có thể sử dụng phương pháp đóng vai trong các tiết học gắn với nội dung những tri thức này một cách thường xuyên hơn. Chuyển thể một nội dung bài học đạo đức thành một kịch bản và cho học sinh thảo luận về một số vấn đề trọng tâm được đặt ra, từ đó học sinh tiếp nhận tri thức, hình thành kỹ năng và năng lực cụ thể qua bài học. Cũng có thể xây dựng nội dung để học sinh đóng vai xử lý một tình huống giả định gắn với tri thức bài học. Nội dung này thường được áp dụng cho những vấn đề học sinh ít quan tâm hoặc ít xảy ra trong thực tiễn, khi đó, học sinh có thể hoạt động theo nhóm hoặc cặp đôi tạo nên những vai diễn có sử dụng hàm ý chuyển tải những thông tin mà môn học hướng đến. Giáo viên cũng có thể vận dụng phương pháp đóng vai khi trình bày một vấn đề, một quan điểm về đạo đức như: lương tâm, danh dự, nhân phẩm từ những góc nhìn khác nhau. Đây là cơ hội để học sinh được bày tỏ quan điểm riêng của cá nhân thông qua các vai diễn hoặc khi nhập vai các phiên tòa giả định, hoặc các cuộc trao đổi giữa giáo viên, học sinh và cha mẹ phụ huynh học sinh. Với những nội dung này, học sinh có thể vào vai phóng viên, luật sư, thẩm phán, bị cáo, học sinh cá biệt, cha mẹ học sinh, giáo viên chủ nhiệm và các lực lượng khác... để nêu lên quan điểm riêng về vấn đề đặt ra trong bài học của chương trình GDCD lớp 10 mang tính thiết thực hơn, có ý nghĩa thực tiễn cao.

Có thể thấy, nội dung tri thức của môn Giáo dục công dân lớp 10 rất đa dạng, phong phú có tính lý luận và thực tiễn cao. Nếu giáo viên sử dụng kết hợp các phương pháp dạy học một cách linh hoạt, lựa chọn những đơn vị kiến thức phù hợp cho phương pháp đóng vai thì chắc chắn sức hấp dẫn của môn học sẽ cao hơn, thu hút được nhiều học sinh tham gia tích cực vào các giờ học Giáo dục công dân trên lớp. Ý nghĩa của môn học nhờ đó cũng được lan tỏa và phát huy trong học sinh của các nhà trường.

3.2.2. Ưu thế của việc sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường trung học phổ thông

Trên thực tế, không có một phương pháp dạy học nào là vạn năng, để thành công cho một tiết học, một môn học, người giáo viên cần vận dụng linh hoạt nhiều phương pháp dạy học khác nhau. Tùy vào từng đơn vị kiến thức, đặc điểm của đối tượng dạy học và năng lực của bản thân mà người giáo viên sẽ lựa chọn những phương pháp dạy học chủ đạo cho từng tiết học.

Chương trình GD&ĐT lớp 10 thể hiện đậm nét sự kết hợp hài hòa giữa chuẩn kiến thức, kỹ năng, thái độ ở từng bài; kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, nhận thức và hành vi tích cực trong cuộc sống, do đó, giáo viên khi sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học sẽ có những ưu thế nhất định.

Thứ nhất, khi sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 giáo viên có thể giúp học sinh chủ động hơn trong việc tiếp nhận tri thức biến nó thành tri thức của mình. Những kiến thức mà môn Giáo dục công dân lớp 10 cung cấp đến cho học sinh không thuần túy chỉ là lý luận về thể giới quan, phương pháp luận mà còn là những kiến thức đạo đức gắn với trách nhiệm, quyền lợi, nghĩa vụ của mỗi người công dân trong xã hội. Do đó, nếu giáo viên đưa học sinh đến với các kịch bản, xây dựng lên các vai diễn phản ánh được nội dung tri thức của môn học, gắn với thực tiễn đời sống. Dưới vai trò định hướng của giáo viên, học sinh tự đặt mình vào các tình huống có vấn đề và tự giác tìm kiếm cách giải quyết. Đây chính là con đường, là cách thức để giúp học sinh chiếm lĩnh tri thức một cách chủ động và nhanh nhất có thể. Việc giáo viên sử dụng hiệu quả phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục Công dân lớp 10 sẽ khuyến khích học sinh có trách nhiệm hơn với việc học của mình không chỉ trên lớp mà còn cả việc chuẩn bị bài vở ở nhà trước khi đến lớp một cách tích cực hơn. Nhờ đó, thái độ thụ động của học sinh khi tiếp cận môn học này sẽ dần được khắc phục, loại bỏ.

Thứ hai, việc sử dụng phương pháp đóng vai vào dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 còn giúp học sinh có thêm nhiều cơ hội được trải nghiệm với kỹ năng làm việc nhóm, phân tích, đánh giá, trình bày quan điểm cá nhân trước những vấn đề nảy sinh từ thực tiễn. Đây là phương pháp có ưu thế trong việc thực hiện nguyên lý giáo dục “học đi đôi với hành”, “lý luận gắn liền với thực tiễn”, tăng cường các hoạt động trải nghiệm cho học sinh ngay trong các giờ học. Giờ học sẽ trở nên vui tươi hơn, học sinh cũng trở nên tích cực hơn khi tham gia vào các vai diễn, hoặc tham gia xây dựng các chủ đề, các nội dung của kịch bản gắn với kiến thức môn học. Học sinh sẽ trở nên hào hứng hơn, tính sáng tạo của người học nhờ đó cũng được phát huy cao độ. Đóng vai theo chủ đề bài học môn Giáo dục công dân, đặc biệt ở phần “Công dân với đạo đức” có ý nghĩa thiết thực trong việc tác động trực tiếp đến thái độ, tình cảm của học sinh. Thay vì “thầy nói trò nghe”, việc giáo viên sử dụng phương pháp đóng vai cho các chủ đề, tình huống về đạo đức sẽ mang lại tính hiệu quả cao hơn so với việc sử dụng các phương pháp dạy học khác như thuyết trình, đàm thoại, nêu vấn đề. Sử dụng phương pháp này, học sinh được trải nghiệm với các cách ứng xử trong mỗi tình huống giáo dục. Mỗi lần được sắm vai là một lần học sinh được trải nghiệm, được học hỏi kinh nghiệm ứng xử để hoàn thiện hơn nhân cách của mình.

Thứ ba, sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 sẽ tạo cho học sinh sự hứng thú hơn trong học tập. Thay vì phải nghe thuyết giảng là chủ yếu, khi sử dụng phương pháp đóng vai, học sinh được trực tiếp tìm tòi tri thức, tìm tòi cách giải quyết vấn đề và cách ứng xử. Học sinh sẽ cảm thấy hào hứng hơn trong vai trò của chủ thể khám phá và trải nghiệm. Nhờ vậy, chất lượng của giờ học cũng đạt hiệu quả cao hơn. Dạy học Giáo dục công dân không đơn thuần là truyền thụ tri thức mà là điều khiển, định hướng quá trình nhận thức của người học, giúp người học chủ động, tích cực trong việc chiếm lĩnh kiến thức, rèn luyện, thực hành kỹ năng và có khả năng ứng dụng linh hoạt vào thực tiễn. Khi giáo viên tăng cường sử dụng các tình huống, câu chuyện, hiện tượng trong thực tế, các vấn đề bức xúc trong xã hội dựng thành kịch bản để học sinh tham gia thực hiện, phân tích, đối chiếu, minh họa cho bài giảng sẽ giúp học sinh có hứng thú trong học tập. Nó có tác dụng kích lệ sự thay đổi thái độ, hành vi của người học theo hướng tích cực. Nhờ việc đóng vai, thông qua trao đổi, thảo luận trước và sau vai diễn, học sinh không chỉ nhận thức toàn diện, sâu sắc vấn đề mà còn đánh giá, phân biệt được hành vi đúng sai, từ đó thay đổi thái độ, tình cảm và điều chỉnh hành vi của bản thân phù hợp với quy luật khách quan, phù hợp với các chuẩn mực đạo đức của xã hội. Đây là cũng con đường, cách thức hình thành và giáo dục kỹ năng sống cho học sinh một cách trực tiếp và hiệu quả. Thực tiễn cho thấy, nhiều vai diễn của học sinh về lĩnh vực đạo đức có thể gây xúc động, có thể chạm tới trái tim của phần lớn các bạn trong lớp. Điều này có ý nghĩa thực tiễn rất lớn trong giáo dục tư tưởng, thái độ, hành vi của người học.

Thứ tư, sử dụng giáo viên sử dụng phương pháp đóng vai trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 còn giúp học sinh chủ động tương tác với nhau nhiều hơn, khắc phục được tính nhút nhát, e ngại khi xuất hiện trước đám đông ở một số học sinh trong lớp. Điều này trực tiếp góp phần vào việc giáo dục tính độc lập, tự chủ để học sinh trở nên tự tin hơn, mạnh dạn hơn trước tập thể. Học sinh có thêm nhiều cơ hội để thể hiện tinh thần hợp tác với bạn diễn của mình, bộc lộ được những khả năng tiềm ẩn trong mỗi cá nhân, khích lệ các em phấn đấu vươn lên trong học tập và cuộc sống. Những thông điệp được chuyển tải qua mỗi kịch bản sẽ tạo ra dấu ấn sâu đậm trong mỗi học sinh, qua đó kiến thức của bài học được các em tiếp nhận một cách tự nhiên, không gò ép, nhớ lâu và nhớ sâu. Chất lượng của môn học vì thế cũng được thay đổi, nâng cao hơn.

4. Kết luận

Đóng vai là một trong những phương pháp dạy học tích cực định hướng phát triển năng lực của học sinh nhằm phát huy cao độ tính sáng tạo, tự giác và độc lập của người học. Sử dụng phương pháp đóng vai vào dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở trường THPT nước ta hiện nay nhằm góp phần đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy học, khắc phục lối truyền thụ một chiều, phát huy tư duy sáng tạo cho người học, tạo sự hứng thú của học sinh đối với môn học này. Bởi kiến thức mà môn Giáo dục công dân lớp 10 cung cấp cho học sinh vừa mang tính lý luận, trừu tượng, vừa gắn với thực tiễn giáo dục đạo đức, trách nhiệm của người công dân. Do đó, để thu hút được người học tránh sự nhàm chán, khô khan của môn học; khắc phục lối dạy truyền thống “thầy đọc, trò ghi”, “thầy nói, trò nghe” một cách thụ động, việc giáo viên sử dụng phương pháp đóng vai cho những đơn vị kiến thức phù hợp; hướng dẫn học sinh xây dựng kịch bản, tham gia diễn xuất nhằm giải quyết các vấn đề liên quan đến tri thức của môn học, gắn với thực tiễn đời sống. Qua đó, rèn luyện cho người học tính chủ động, sáng tạo, kỹ năng giao tiếp, làm việc nhóm, năng lực giải quyết vấn đề, tự chủ, tự chịu trách nhiệm đối với bản thân và tập thể. Tuy nhiên, để sử dụng có hiệu quả phương pháp đóng vai, đòi hỏi giáo viên phải có những hiểu biết đầy đủ về quy trình và các yêu cầu khi sử dụng phương pháp này, đồng thời cần kết hợp linh hoạt với các phương pháp giảng dạy khác nhằm phát huy ưu thế và khắc phục hạn chế của phương pháp này trong dạy học môn Giáo dục công dân lớp 10 ở các trường THPT nước ta hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] D. N. Nguyen, “Applying some teaching theories in teaching method innovation in high schools,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 225, no. 10, pp. 136-144, 2020.
- [2] T. T. Vu and T. H. Pham, “The role of group discussion method in teaching Ho Chi Minh Thought subject to the orientation of capacity development,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 225, no. 04, pp. 42-49, 2020.
- [3] T. K. Nguyen, T. T. Hoang, and T. M. Ngoc, “Applying the case study method in teaching the “Citizens with Ethics” section on civics education 10th grade at Thai Nguyen High School,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 198, no. 05, pp. 89-96, 2019.
- [4] V. Q. Nguyen, “Applying cooperative teaching methods in teaching and learning lessons to complete the bourgeois revolution in Europe, 10th grade high school – standard program,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 129, no. 15, pp. 151-155, 2014.
- [5] T. K. Nguyen, “Applying the flipped classroom model in teaching civics at high schools,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 179, no. 03, pp. 109-114, 2018.
- [6] V. D. Dinh and T. T. N. Duong, *Teaching Methods of civics education at High School*. Pedagogical University Publishing House, Hanoi, 2011.
- [7] B. Meiera and V. C. Nguyen, *Modern Teaching Theory*. Pedagogical University Publishing House, Hanoi, 2018.